

Мовно-культурне відзеркалення російсько-української війни

Ксенія Коваленко, Людмила Приблуда

Національний авіаційний університет, Київ, Україна

Вступ. Мова – живий організм, що відразу реагує на різні історичні події, у яких перебуває її носій. На думку Ю. Теглівець, на кожному етапі існування розвиваються саме такі засоби та способи вираження мови, які найбільше відповідають новим особливостям суспільно-політичного процесу та умовам мовленнєвої комунікації [1, с. 34].

Матеріали і методи. У роботі використано описовий метод. Матеріалом для дослідження послуговувала лексика, що з'явилася за час російської агресії проти України, відібрана з інтернет-простору.

Результати. Семантичний розвиток слова на основі метафоричних перенесень виявляється в розширенні або звуженні, узагальненні чи конкретизації, уточненні твірного значення, у семантичному переосмисленні об'єкта дійсності внаслідок порівняння його з іншим об'єктом за подібністю властивостей, ознак, рис, форм. Слово, що набуло нового значення, часто, крім нової функції, наповнення новим психологічним змістом, супроводжується стилістичною емоційно-експресивною конотацією [1, с. 35].

Яскравим прикладом переосмислення значення може слугувати термін *війська*, пор.:

кухонні війська – заклади громадського харчування, які смачно й поживно годують українську армію та територіальну оборону;

коридорні війська – громадяни, які перебувають в укритті в межах власних домівок та намагаються коментувати дії військових чи аналізувати певні події;

тракторні війська – підрозділ, який збирає залишену на полі бою російську техніку та передає її на озброєння;

диванні війська – особлива категорія громадян, яка закликає до активних військових дій, але при цьому абсолютно не готові в цьому брати участь;

інтернет-війська – громадяни України, які намагаються донести інформацію про воєнні злочини росії в соціальних мережах, блокують неприйнятний контент тощо;

ТікТок-війська – кадіривці, які викладають «переможні» відео в соціальних мережах, але в справжніх боях зазнають втрат;

Ющенкове війська – бджоли, що покусали окупантів 31.03.2022 р. в Олешківському районі Херсонської області; утворено завдяки асоціації з хобі колишнього президента України Віктора Ющенка, який утримував пасіку;

кухонні війська – заклади громадського харчування, які смачно й поживно годують українську армію та територіальну оборону.

Процесу детермінологізації зазнав термін *війна*, пор.:

цукрові війни – іронічна назва бійки мешканців росії за цукор, продаж якого було обмежено;

рейкова війна – знищення сигнального обладнання залізниці та блокування колій, щоб ними не змогли скористатися загарбницькі війська.

Поширеними у вжитку стали дієслівні форми на позначення різних процесів, пов'язаних зі знищенням російських окупантів, напр.: *байрактарити*, *енлоїти*, *джавелініти*, *стінгерити*, *хаймарсити*, *задвохсотити*, *затрьюхсотити* тощо.

Досить цікавими з точки зору семантичного наповнення є такі форми:

кадірити – видавати бажане за дійсне;

чорнобаїти – постійно робити те саме, не отримуючи іншого результату та страждати через це;

шойгувати – удавати, що все гаразд;

макронити – удавати стурбованість і не діяти;

заукраїнити – завдати втрат і ганьби нападнику;

іти за російським кораблем – зазнати поразки;

затридні – поставити собі нереалістичні плани та щиро вірити в їх успіх;

арестовлення – повідомлення, що має на меті заспокоїти, але немає вичерпної інформації;

бандеромобілі – бойові автомобілі ЗСУ.

Російських загарбників почали називати *орками*, *рашистами*, *руснею*, *чмонями*, *ваньками*, російську федерацію – *мордор*, *оркостан* тощо.

Набула емоційно-оцінної оцінки скорочена форма імені *Іван*. Вона стала загальною назвою для окупантів із російської федерації, яких почали називати *ваньками*. Простежуємо її використання у формах: *ваньки пустили ракету* (про ракетний обстріл), *ваньки знову щось везуть* на велосипеді (якщо сигнал тривоги тривалий).

Щодо президента росії вживають вислови *бункерний дід*, *бункерний шизофренік*, *ботоксний карлик* тощо.

Висновки. Отже, повномасштабне вторгнення росії в Україну не тільки змусило багатьох українців перейти на українську мову, активно її вивчати, а й спровокував потужну хвилю виникнення неологізмів в суспільно-політичному, культурному просторі.

Література. 1. Теглівець Ю. В. Неологізми суспільно-політичної лексики. Закарпатські філологічні студії. Вип. 22. Том 2. С. 33–37.